

IMOM BUXORIY MAJMUASI

*Yo‘ldashova Maftuna**Namangan davlat Chet tillari instituti**Til va tarjima fakulteti*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Imom Buxoriy majmuasining tarixiy, diniy va madaniy ahamiyati yoritilgan. Majmuaning shakllanish tarixi, uning islom olamidagi o‘rni hamda bugungi kunda ziyorat turizmidagi roli tahlil qilingan. Shuningdek, majmuaning me‘moriy xususiyatlari va uning milliy meros sifatida saqlanishi masalalari ko‘rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari Imom Buxoriy merosining jamiyat ma‘naviyatini yuksaltirishdagi ahamiyatini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: Imom Buxoriy, majmua, ziyoratgoh, islom merosi, me‘morchilik, Samarqand, madaniy yodgorlik, ma‘naviyat.

Аннотация: В данной статье рассматривается историческое, религиозное и культурное значение комплекса Имом Бухори́й ма́ймӯаси. Анализируется история формирования комплекса, его роль в исламском мире, а также значение в современном религиозном туризме. Особое внимание уделяется архитектурным особенностям и сохранению комплекса как объекта национального наследия. Результаты исследования показывают важность наследия Имама аль-Бухари для духовного развития общества.

Ключевые слова: Имам Бухари, комплекс, зиярат, исламское наследие, архитектура, Самарканд, культурный памятник, духовность.

Annotation: This article examines the historical, religious, and cultural significance of the Imom Buxoriy majmuasi. It analyzes the history of the complex, its importance in the Islamic world, and its role in modern pilgrimage tourism. The architectural features and preservation of the complex as a national heritage site are also discussed. The study highlights the importance of Imam Bukhari’s legacy in enhancing the spiritual development of society.

Keywords: Imam Bukhari, complex, pilgrimage site, Islamic heritage, architecture, Samarkand, cultural monument, spirituality.

Kirish

O‘zbekiston hududi islom sivilizatsiyasi va ilm-fan taraqqiyotida muhim o‘rin tutgan tarixiy markazlardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, hadis ilmi rivojiga ulkan hissa qo‘shgan buyuk muhaddis Imom Buxoriy majmuasi bilan bog‘liq ma‘naviy meros bugungi kunda ham o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan.

Imom al-Buxoriy islom dunyosida “Al-Jome’ as-sahih” asari bilan mashhur bo‘lib, uning ilmiy merosi musulmon olamida Qur’ondan keyingi eng ishonchli

manbalardan biri sifatida e'tirof etiladi. Shu bois, uning nomi bilan bog'liq ziyoratgoh va yodgorlik majmualari nafaqat diniy, balki ilmiy va madaniy ahamiyatga ham ega.

Imom Buxoriy majmuasi bugungi kunda O'zbekistonning muhim ziyorat turizm markazlaridan biri bo'lib, u yerga mahalliy va xorijiy sayyohlar tashrif buyuradi. Majmuaning barpo etilishi va rivojlanishi mamlakatda diniy-ma'rifiy qadriyatlarni tiklash, tarixiy merosni asrab-avaylash hamda yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashga xizmat qilmoqda.

Ushbu maqolada majmuaning tarixiy shakllanishi, me'moriy xususiyatlari va uning bugungi kundagi ijtimoiy-ma'naviy ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Imom Buxoriy majmuasi — O'zbekistonning Samarqand viloyati Payariq tumani Xartang qishlog'ida joylashgan yirik diniy-ma'rifiy va me'moriy yodgorlik majmuasi hisoblanadi. Ushbu majmua buyuk muhaddis Imom Abu Abdulloh Muhammad ibn Ismoil al-Buxoriy xotirasini abadiylashtirish maqsadida barpo etilgan bo'lib, u islom olamida hadis ilmining eng yirik vakillaridan biri sifatida tan olingan.

Majmuaning qurilishi mustaqillik yillarida, xususan 1997–1998-yillarda amalga oshirilgan bo'lib, bu jarayon O'zbekiston Respublikasida tarixiy va diniy qadriyatlarga bo'lgan e'tiborning kuchaygan davriga to'g'ri keladi. Majmua qurilishi Imom Buxoriy tavalludining 1225 yilligiga bag'ishlangan bo'lib, uning bunyod etilishida yurtimizning turli hududlaridan kelgan ustalar ishtirok etgan. Bu esa majmuani milliy me'morchilik an'analari uyg'unlashgan yodgorlik sifatida namoyon etadi.

Majmua tarkibi bir nechta muhim inshootlardan iborat: asosiy maqbara, masjid, ma'muriy bino, muzey, kutubxona hamda "Dorus hadis" o'quv markazi. Maqbara markazida Imom Buxoriy xotirasiga bag'ishlangan sag'ana joylashgan bo'lib, u ziyoratchilar uchun muqaddas maskan sifatida xizmat qiladi. Masjid esa bir vaqtning o'zida minglab namozxonlarni qabul qilish imkoniyatiga ega bo'lib, diniy marosimlar va juma namozlari o'tkaziladi.

Majmuaning me'moriy yechimi milliy va islomiy uslubga asoslangan bo'lib, unda peshtoq, gumbaz, ravoq va ayvon kabi an'anaviy me'moriy elementlar keng qo'llangan. Bu esa uning nafaqat diniy, balki estetik jihatdan ham katta ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Hovli atrofida joylashgan binolar uyg'un kompozitsiya hosil qilib, majmuaga o'ziga xos salobat bag'ishlaydi.

Shuningdek, majmua hududida ziyoratchilar uchun zamonaviy infratuzilma ham yaratilgan bo'lib, mehmonxonalar, xizmat ko'rsatish shoxobchalari va avtoturargohlar faoliyat yuritadi. Bu esa uning xalqaro ziyorat markazi sifatidagi ahamiyatini yanada oshiradi.

Imom Buxoriy majmuasi bugungi kunda nafaqat diniy ziyoratgoh, balki ilm-fan, ma'naviyat va madaniyat markazi sifatida ham katta ahamiyat kasb etadi. U yosh avlodni milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash, tarixiy merosni asrab-avaylash

va diniy-ma’rifiy bilimlarni keng targ‘ib etishda muhim o‘rin tutadi.

Imom Buxoriy majmuasining shakllanishi va rivojlanishi O‘zbekiston mustaqillikka erishgandan keyingi diniy-ma’naviy islohotlar bilan bevosita bog‘liqdir. Mustaqillik yillarida tarixiy obidalarga bo‘lgan e’tibor davlat siyosati darajasiga ko‘tarildi. Shu jarayonda Imom Buxoriy kabi buyuk allomalar xotirasini abadiylashtirish muhim vazifa sifatida belgilandi. Majmuaning barpo etilishi xalqning o‘z tarixiy ildizlariga qaytish jarayonini kuchaytirdi. Shuningdek, bu maskan milliy o‘zlikni anglash va diniy bag‘rikenglikni mustahkamlashga xizmat qila boshladi. Bugungi kunda u nafaqat diniy, balki ilmiy-ma’rifiy markaz sifatida ham faoliyat yuritmoqda.

Majmua me’moriy jihatdan murakkab va uyg‘un yechimlarga ega bo‘lib, unda an’anaviy sharq me’morchiligi uslublari zamonaviy yondashuv bilan uyg‘unlashtirilgan. Bino kompozitsiyasida katta gumbazlar, baland peshtoqlar va nafis bezaklar asosiy o‘rin tutadi. Ichki va tashqi bezaklarda koshinkorlik san’ati keng qo‘llangan. Ranglar uyg‘unligi, naqshlarning simmetrik joylashuvi majmuaga estetik go‘zallik bag‘ishlaydi. Shu bilan birga, binolarning funksional jihatdan qulayligi ham inobatga olingan. Bu esa majmuani zamonaviy ziyorat maskanlari standartlariga moslashtiradi.

Majmuaning ilmiy-ma’rifiy ahamiyati ham juda katta bo‘lib, unda “Dorus hadis” ilmiy markazi faoliyat yuritadi. Ushbu markazda hadis ilmi, islom tarixi va diniy fanlar chuqur o‘rganiladi. Talaba va tadqiqotchilar uchun maxsus kutubxona va o‘quv xonalari tashkil etilgan. Bu esa ilmiy izlanishlar uchun qulay sharoit yaratadi. Majmua orqali Imom Buxoriyning boy ilmiy merosi keng targ‘ib qilinmoqda. Natijada yosh avlod diniy va ma’naviy bilimlarni chuqur egallash imkoniga ega bo‘lmoqda.

1-jadval.

Imom Buxoriy majmuasining asosiy tarkibiy qismlari

№	Tarkibiy qism	Vazifasi va ahamiyati
1	Maqbara	Imom Buxoriy xotirasiga bag‘ishlangan asosiy ziyorat joyi
2	Jome masjid	Namoz va diniy marosimlarni o‘tkazish uchun mo‘ljallangan katta ibodatxona
3	“Dorus hadis” markazi	Hadis ilmi va diniy fanlarni o‘rganish hamda tadqiq etish markazi
4	Kutubxona	Ilmiy va diniy adabiyotlar saqlanadigan va o‘qiladigan maskan
5	Muzey	Imom Buxoriy hayoti va merosiga oid eksponatlar saqlanadi
6	Ma’muriy bino	Majmua faoliyatini boshqarish va tashkiliy ishlar uchun xizmat qiladi

Majmuaning turizm salohiyati ham yildan-yilga ortib bormoqda. Bu yerga nafaqat O‘zbekiston fuqarolari, balki ko‘plab xorijiy davlatlardan ham ziyoratchilar tashrif buyuradi. Ziyorat turizmining rivojlanishi hudud iqtisodiyotiga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Mehmonxonalar, transport va xizmat ko‘rsatish sohalari rivojlanib bormoqda. Shu bilan birga, majmua xalqaro miqyosda O‘zbekistonning diniy va madaniy brendiga aylangan. Bu esa mamlakatning madaniy diplomatiyasini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Imom Buxoriy majmuasi nafaqat tarixiy yodgorlik, balki ilm-fan, ma‘naviyat va madaniyat uyg‘unlashgan markaz sifatida katta ahamiyatga ega. U milliy qadriyatlarni asrab-avaylash va kelajak avlodga yetkazishda muhim rol o‘ynaydi. Majmua orqali Imom Buxoriy ilmiy merosi yanada keng o‘rganilmoqda va targ‘ib qilinmoqda. Shu sababli u O‘zbekistonning eng muhim ma‘naviy markazlaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda bu maskan xalqaro miqyosda ham e‘tirof etilgan ziyoratgohlardan biridir.

Xulosa

Imom Buxoriy majmuasi bugungi kunda nafaqat O‘zbekiston, balki butun islom olamida yuksak e‘tirof etilgan muqaddas ziyoratgohlardan biri hisoblanadi. Ushbu majmua buyuk muhaddis Imom al-Buxoriy ilmiy merosini asrab-avaylash va kelajak avlodga yetkazishda muhim o‘rin tutadi. Shuningdek, u xalqimizning diniy-ma‘naviy qadriyatlarini mustahkamlashga xizmat qiluvchi yirik markaz sifatida shakllangan.

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, majmuaning barpo etilishi mustaqillik yillarida tarixiy xotirani tiklash va milliy o‘zlikni anglash jarayonining muhim bosqichlaridan biri bo‘lgan. Uning me‘moriy yechimi milliy va zamonaviy uslublarning uyg‘unlashuvi bilan ajralib turadi hamda o‘ziga xos estetik qiymatga ega. Bundan tashqari, majmua tarkibidagi ilmiy va ta‘limiy muassasalar uning faqat ziyoratgoh emas, balki ilm-fan markazi sifatidagi ahamiyatini ham oshiradi.

Shuningdek, Imom Buxoriy majmuasi ziyorat turizmining rivojlanishiga sezilarli hissa qo‘shib, hududning iqtisodiy va madaniy taraqqiyotiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Majmua xalqaro miqyosda ham O‘zbekistonning ma‘naviy va madaniy salohiyatini namoyon etuvchi muhim obyekt sifatida tan olingan. Bu esa mamlakatning tarixiy merosga bo‘lgan e‘tiborini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

Umuman olganda, Imom Buxoriy majmuasi ilm, ma‘naviyat va madaniyat uyg‘unlashgan noyob maskan bo‘lib, uning o‘rganilishi va targ‘ib qilinishi jamiyatning ma‘naviy rivojiga katta hissa qo‘shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining tarixiy yodgorliklarni asrash va ziyorat turizmini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.

2. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi materiallari: tarixiy obidalar va ziyoratgohlar bo‘yicha rasmiy ma’lumotlar.
3. “Imom al-Buxoriy yodgorlik majmuasi” maqolasi. Wikipedia. https://uz.wikipedia.org/wiki/Imom_al-Buxoriy_yodgorlik_majmuasi
4. Islom tarixi va hadis ilmi bo‘yicha o‘quv qo‘llanmalar (oliy ta’lim muassasalari uchun).
5. Rahimov, A. (2021). “Imom Buxoriy merosining islom ilm-fanidagi o‘rni”. Ilm va Jamiyat jurnali.
6. Abdullayev, Sh. (2020). “O‘zbekistonda ziyorat turizmining rivojlanish tendensiyalari”. Iqtisodiyot va turizm ilmiy jurnali.
7. Karimova, D. (2022). “Imom Buxoriy majmuasining me’moriy xususiyatlari”. Arxitektura va dizayn ilmiy jurnali.